

slovó od gospoda Rudeža, ki se je odpeljal proti domu; jaz pa sem šel s „Pehličarjem“ v farovž, ki je starinsko zidovje in bilo nekdanj tudi trdnjavnica proti Turku, dokaz temu ostanki vretén in jarki krog zidovja. Za farovž je to poslopje preozko, zlasti gospoda kaplana imata premajhne prostore. Tako se po teh krajih povsod nahajajo spomini na Turke.

Večer nam je zopet pretekel ob živahnem pogovoru raznih zadev še prenašlo; skoro je bila ura polnoči, ko smo šli k počitku. Jaz sem prav dobro spal, zbudil me je še le moj prijatelj, ki mi je naznanil, da je jutrk že pripravljen. Brž se oblečem in grem v drugo sobo, kjer me gospod župnik razveseli z naznanilom, da bodo kmalu na mizi — žganci s kislim zeljem. O saperlot, to je pa nekaj! Toda Gorenec že vé, kaj ima Gorenec rad, posebno če potem kam gré. Prav dobri so bili žganci, še boljša kupica vina ná-nje, in tako sem poslovivši se marširal s „Pehličarjem“ proti Kostanjevici.

Cesta gre tu dolgo časa naravnost, kakor da bi strelil. Sence ni nobene, zato se nama jame kmalu cediti po obrazu pot. Enoličnost in dolgočasnost ceste si preganjava s tem, da gledava krasno okolico, vasi in vinograde ob levi in desni obširnega polja. Tako prideva sčasoma v Kostanjevico, kjer se greva bladi in suho grlo namočiti v Bučarjevo gostilno. Pivo ni pre-slabo in precej hladno. Okrepčavši se nekoliko greva gledat mestice. Velikih hiš tu ne smeš iskati, vse je nizko, a dosti lično; mestice je na otoku Krke, nekdanj je bilo imenitno po svojem samostanu, ki je kakih 20 minut v stran. Zdaj je postal poslopje okrajne sod-nije, altarji cerkve so v Št. Jerneji. Tako imaš tu dve zapuščeni cerkvi blizo skup.

Unkraj mosta je štacuna glasovitega Gača, ki je bil v „Novicah“ že pred leti tako zelo obdelan. Nič ni smešnejšega, kakor tak napuhnjjen nemškutar v kakem malem mestu. Misli, da je Bog ve kaj, in bi celó z ministrom ne menjal; pa ni nič družega, kakor napih-njen mehur; če ga stisneš, da mu sapa uide, pa ni nič. Pa taki ljudje morajo tudi biti, da svet ni preveč eno-ličen. (Dal. prih.)

Ozir po svetu.

Razločki narodov jutrovih in večernih dežel.

Ker smo dandanes skoro bolj na Turškem, kakor domá, naj bralcem našim podamo nekatere črtice o šegah prebivalcev jutrovih dežel (Orientalcev) po po-pisu Hammer-Purgstalovem.

Običaji (šege) tistih narodov, kateri bivajo v de-želah, kjer solnce izhaja, so od onih, ki stanujemo proti solnčnemu zahodu, skoro da malo manj raz-ločni kot sta si noč in dan.

Prebivalec jutrovih dežel ljubi bolj lenobo, za-padnih krajev je pa delaven, gibčen, in želja vedno više priti navdaja vse narode večernih dežel.

Tri reči pa so vsem ljudem na svetu in vsakemu narodu lastne: rojstvo, ženitev in pokop.

Še le 7. dan po rojstvu misli Orientalce, kakošno ime naj bi imel novorojenec, kateremu ga prebivalec zahodnih deželá, če ne prej, vendar kmalu po rojstvu odloči pri krstu.

Pri nas pride ženin po nevesto na dom in ne za-krivajo ji tančice zornih lic. V jutrovih krajih jo pri-peljejo pod nébesom (baldahinu) ženinu; ona ne prinese ničesa družega sabo kakor lišp na sebi, zakaj ženin si mora nevesto kupiti.

K pogrebu ne nesó mrliča zakritega, ampak od-kritega, in ne počasi, ampak naglih korakov leté proti

pokopališču in le včasih se hipoma ustavijo, kakor da bi občutili želje mrtvega, da bi še rad na svetu ostal.

Ravno tako različno je obnašanje prebivalcev izhoda in zahoda v pojedinah, obleki in prebivališči. V starih časih so jedli v jutrovih deželah ležé na roke opiraje se, kar so Grki in Rimljani posnemali; danda-našnji sicer ne jedó več ležé, pa po dva ali trije se vsedejo skupaj z nogami navskriž in jedó vse, razen juhe, z rokami. Zrezano pride vse na mizo, kakor pri nas na kmetih. Med jedjó ne pijejo ničesa, po jedi pa tudi le vodo; tudi jim niso znane pojedine naših krajev.

Dasiravno dandanašnji v Turčiji niso vilice, noži in steklenice polne vina nenavadne, je to le zavoljo go-stov iz naših krajev, in ta navada ne sme prištevati se izhodnim običajem.

Naša oblačila so ozka, kratka in tesna, jutranj-cev široka in dolga pa ročna, in ne spreminjajo se vsak teden kakor pri nas. Po novi šegi in bolj nam podobni so v Turčiji le vojaci in uradniki oblečeni. Pokrivalo jim je ravno takošno še, kakoršno je bilo Abrahamu in kakoršno se na starih kamnih Asirskih in Babilon-skih nahaja izrezano. Pasovi so ondod še zelo imenitni in so znamenje nekake pobožnosti; pri nas so se ohra-nili še pri samotarcih (menihih). Rute ne obešajo ženske okoli vrata kakor pri nas, k večjemu na glavo jo pri-vežejo ali se ž njo opasujejo zavolj lepšega. Posnalo pa je naše ženstvo orientalski lišp, kateri se pri nas zelo ceni, namreč ušesnice in zapestnice; a naše zale rožice ne vedó, da to je znamenje podložnosti, znamenje sužnosti!

Ženstviše (Grkov ginaikon) je popolno ločeno od sobe, kjer sprejemajo se gostovi. Po vročih krajih izhoda prebivajo poleti v podzemeljskih sobah in ne-kake veterнице imajo narejene, da si stanišča zračijo. Stari zgodovinarji imenujejo taka stanišča v Bagdadu „baldaco“ — odtod ime baldahin (nebó pri procesijah) in tem sobam podobni so „salle terrene“ Evro-pejskih palač in gradov, pa ne potrebujejo veternic kakor une za zračenje.

Kmetje so tudi tam kakor pri nas. Neznani pa so nam beduini, ker nimamo puščav. Nekako podobo z beduini imajo cigani, ki so pred nekimi stoletji v Evropo prišli.

Na suha zemljišča tudi pri nas vodo napeljujejo, al drugač so naprave, s katerimi v jutrovih deželah zem-ljišča močijo, kakor v zahodnih krajih; tega ne poznajo Perzijanski kjarifi in Egiptovski fellah-i. Koló, ka-tero pri nas okrog se vrteče vodo zajema v golide ter jo v visoka korita zliwa, je drugačno od Arabskega ko-lesa, katero z vejami palmovega drevesa prepleteno ne-prenhoma žalosten šum dela in katerega Arabec cele ure zamišljen posluša, ker že sam na sebi se rad v sanjah zadržuje pri potoku sedé. Zato pa tudi mnogo Arabskih pesem prepeva in popisuje to koló, kateremu pravijo navra; Arabsko to ime se je obdržalo v španj-ski besedi „noro“. (Konec prih.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje in konec.)

Obljubivši mu, da se bom popoldne zopet oglasil, grem in se podam naravnost k trgovcu Riparju. Po-

in prišli na polje, jame vendar lažje in glasneje dihati, zlasti ko zagleda delavce po polji.

„Zdaj smo že iz strašnega gozda?“ — se upa prašati.

„Da, zdaj smo“ — pritrdim jaz.

Junak si obriše potno čelo in obraz in pravi: „No, to je bil strah! Že davno ga nisem toliko prestal“.

„Boste vsaj imeli kaj povedati o nevarnosti po Kranjski deželi, kedar pridete drugam“ — pritaknem zdaj jaz.

„Da, da“ — prikima — „to je res divja dežela. Še podnevi in v družbi si človek ni svest življenja“.

Jaz sem prepričan, da je mož, katerega sem pri Leskovcu zapustil, to dogodbo si obrobil še s kakim napadom, pri katerem je najmanj deset tolovajev postrelil, dvajset pa v beg zapodil, in da jo zdaj povsod pripoveduje. — Tako si mora človek pregnati dolgočasnost poti in vožnje. Reči moram, da sem se sam sebi skoro na glas smijal, ko sem koračil proti Leskovcu oglasit se pri prijatelju. Al tega ni bilo domá in ker mi je kraj že od predlanskega potovanja znan, se napotim nemudoma v Krško.

Srečujejo me otroci, dečki in dekleta, gredé iz šole. A tu ni nobenega pozdravljanja s „hvaljen bodi“, otroci me plašno gledajo, kakor briča ali kako drugo neljubo prikazen; le malokteri se na pol odkrije in zakroži „dober dan“, kar pa vzbudi pri drugih smeh. Malo manjka, da ne planem s palico med to poredno deco. Se vé, šola v Krškem je liberalna po učiteljih in duhu meščanov. Minister Stremayr bo imel gotovo veselje nad njo.

V mestu dobim kmalu narodnjakov. Podam se tudi k županu, državnemu in deželnemu poslancu gosp. V. Pfeiferju. Po tukajšnji navadi pelje me v svoj lepi vinski hram, kjer srknemo kapljico takega, ki ogreje dušo in telo. A nisem bil jaz edina „velika zver“ ta dan v Krškem, tudi c. k. deželni predsednik Kranjski vitez Kalina, je bil tu že pred mano. Zato ste mu parado delali „bürgergarde“ in požarna straža. Čudne so res razmere v Krškem! Čeravno so pri obojih večidel eni in isti ljudje, je prva nemškutarska, druga pa narodna. Tako je po Dolenjskem po več krajih; ljudje so, kakor jim kaže, in prav zato sta o volitvah zmaga Dežman in Hočevvar, pa tudi Pfeifer. Pregosto nasajeni gradovi z nemčurskimi graščaki in enakimi oskrbniki niso nikakor ugodni temu, da bi se ljudstva značaj vtrdil. Danes tako, jutri pa tako, kakor kaže temu tako, drugemu drugač. — Letos vendar sem našel že več narodnega življa v Krškem, kakor pred dvema letoma — znamenje, da se širi narodna zavest, čeravno je Hočevvarjeva šola že odprta. Nekoga učitelja, o katerem se je pisalo že marsikaj, našel sem v gostilnici dopoldne že — „zeló veselega“. Ker sva z mladih let znana, ga vprašam, zakaj da nemškutari? — „Kaj čemo“ — mi odgovori — „mi smo kruboborbcí“.

Klobuk z glave pred takimi! Naj bo šolski nadzornik gospod Pirkar ponosen na take „jugendbilderje“ in na učence, ki od takih možakov prejema svojo odgojo.

Po kosilu podam se na Štajarsko stran. Pred mostom sreča me kočija in v nji sedi, naslonjen na svojo velevažnost, c. k. okrajni glavar Schönwetter, ki je menda na kolodvor v Videm šel spremljat deželnega predsednika.

Solnce hudo pripeka, gospoda župnika, mojega prijatelja, ni domá, zato sem čakal v gostilnici najbližnji kolodvoru, da z vlakom odrinem v Brežice.

„Kuten tok! Wos schoffen's?“ — me sprejme nagovor. Pride tudi životna gospodinja, ki me isto tako

ogovori nemški; čeravno je moj odgovor slovenski, vendar ona vedno naprej nemški gode. Ko odide, pa slišim iz kuhinje, da prav dobro zná slovenski — dekle zmerjati. Toraj slovenski le s posli! Na mizi je „Tagespost“ in „Kikeriki“. Ta sta dušna hrana tukajšnjim gostom. Prosit!

Čez nekoliko časa pride za mano vljudni gospod župnik, za njim pa deželni poslanec gosp. Žnidaršič. Ko zve, da sem namenjen proti Brežicam, me povabi na svoj voz. Ponudba ta mi je bila jako ljuba za to, da mi je dana prilika videti več dežele, kakor o nagli vožnji po železnici, po kateri je zginila „die Poesie des Reisens“.

(Dal. prih.)

Ozir po svetu.

Razložki narodov jutrovih in večernih dežel.

(Konec.)

Preveč bi se narastel popis, ako bi primerjali vse razložke poljedelstva, obrtnije in življenja med nami in unimi.

Kar poljedelstvo zadeva, omenimo še, da v jutrovih krajih konjem ne dajejo ovsa za zobanje, ampak ječmena. Različna je tudi mlačva in drugač žito shranjujejo. Pri nas žito navadno ljudje mlatijo, v jutrovih deželah pa vol isto mane, kateri po njem vleče sploh z železnimi ostrimi zobmi, na katerem volár sedi in se po žitu sèm ter tje vozi. Iz te mlačve se lahko razumejo besede sv. pisma, katere pravijo: „Volu, kedar mlati, ne zaveži gobca“. Žita v jutrovih deželah ne spravljajo v skednje, ampak v podzemeljske jame. V jutrovih deželah se ne vseda jezdec na levi strani na konja, ampak na desni; tudi griva leži konjem na levi, ne na desni strani. Pri nas metulj pomeni lahkomiselneža, orientalcu je podoba trdne volje, zato ker veša tako dolgo okrog luči frlí, da v plamenu pogine.

Veliko družih razlik bi se dalo naštet, pa so manje važnosti. Kedar mi pozdravljamo koga, odkrijemo se; Orietalec ne dotakne se pokrivala. Mi si mislimo bolj omikanega človeka, ki s prijazno besedo poprašuje za zdravje naše in naše rodovine; Orientalcu je to le nespodobna radovednost. Pri nas vladarji darujejo rede, svetinje, prstane ali tobačnice v znamenje poslavljenja; vladarji jutrovih dežel so delili izprva le oblačila z imenom chalaat — odtod beseda slovesnega oblačila „gala“, in pa čelenke, dragoceno z biseri okovano sreberno pero kot posebno darilo junakom — (čelenka je kinč junakov v Srbskih narodnih pesmih).

Če katerega pri nas kaznujejo, mu jih naštejejo po zadnjici ali po plečih; jutrovci jih pa po podplatih mažejo. — Pri nas pozdravlja nižji višjega, v jutrovih deželah je najponižjši pozdrav, da človek položi roko na prsi, se dotakne ust in čela, in s tem naznanjuje udanost srca, ust in glave.

Vsa omika in nramnost je prišla iz jutrovih dežel — zato je resnična poslovice: „ex oriente lux!“ (od izhoda luč). Temelj in začetek vse omike pa je vera. Zibelka vseh ver so jutrove dežele.

Naši dopisi.

Iz Maribora 14. sept. — Sijajne zmage narodnih volilcev ne bom „Novicam“ obširno razkladal. Tu imate imena izvoljenih, ki vam kažejo, da v kmečkih občinah na slov. Štajerju je propadlo nemčurstvo kakor je dolgo in široko. V Mariboru sta izvoljena dr. Radej s 104 in Flucher s 110 glasovi. Glasoviti nemčur Seidl je dobil samo 72, in okrajni glavar